

- ชื่อวิทยานิพนธ์ : กระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย
ด้วยพุทธบูรณาการ
- ผู้วิจัย : พันเอก ณรงค์ ครองแถว
- ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
- : พระสุธีธรรมานวัตร (เทียบ สิริาโณ) ผศ.ดร., ป.ธ.๕, M.A., Ph.D.
 - : ดร.วีรชาติ นิ่มอนงค์ ป.ธ.๖, พธ.บ. ศษ.บ., M.Pill., M.A., Ph.D.
 - : ผศ.ดร.ประยูร สุขะใจ ป.ธ.๓, พธ.บ., B.J., Diplo. Social Research,
กศ.ม., M.A.(Psy.), M.A.(Pol.), M.A.(Eco.), Ph.D.(Psy.)
- วันสำเร็จการศึกษา : ๘ ตุลาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษาระบบอุปถัมภ์และปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย (๒) เพื่อศึกษากระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย (๓) เพื่อศึกษากระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์ในส่วนราชการไทยด้วยพุทธบูรณาการ การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาประชากร จำนวน ๓๔ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) การบันทึก (Record Form) (๒) แบบสังเกต (Observation form) (๓) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (the depth Interview form) ใช้วิธีวิเคราะห์แบบค่าเฉลี่ยร้อยละและแบบพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ระบบราชการไทย ที่มีปัญหาและไม่มีประสิทธิภาพ เกิดจากการเล่นพรรคเล่นพวก และการช่วยเหลือญาติพี่น้อง ปัญหาต่าง ๆ ของระบบราชการไทย สามารถแก้ไขได้ โดยนำเอาระบบคุณธรรมเข้ามาแทนที่ระบบอุปถัมภ์ การบริหารและการจัดการที่ดีโดยผู้บริหารต้องมีจิตสำนึกที่ดี ไม่มีอคติ ๔ ทั้งนี้ เพราะระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน โดยมีฐานะทางสังคมแตกต่างกัน คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่มีอยู่คุ้มครองให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีฐานะต่ำ ข้าราชการเมื่อไม่มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ก็จะออกไปหางานอื่นที่มีโอกาสดีกว่า สร้างปัญหาให้แก่ส่วนราชการนั้นอย่างมาก เป็นอุปสรรคและเป็นสิ่งที่บั่นทอนประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยราชการเป็นอย่างมาก เพราะระบบอุปถัมภ์ไม่พิจารณาความรู้ความสามารถ ผลงานหรือแม้แต่ความอาวุโส จึงทำให้บุคลากรในหน่วยงานไม่เห็นความสำคัญของการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

สังคมแบบพุทธเป็นสังคมแห่งการเกื้อกูลกันระหว่างพุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา โดยฝ่ายอุบาสกและอุบาสิกา จะเป็นผู้เกื้อกูลอุปถัมภ์บำรุงภิกษุ ภิกษุณี ด้วยปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเภสัช ฝ่ายภิกษุและภิกษุณีก็จะเกื้อกูลอุบาสกและอุบาสิกาด้วยการแนะนำหลักการแห่งการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มีหลักพรหมวิหาร ๔ อคติ ๔ และสังกหัตถ์ ๔ เป็นอาทิ การที่พระสงฆ์ได้รับความอุปถัมภ์บำรุงด้วยอามิสทานและอามิสบูชาจากอุบาสกและอุบาสิกา นั้น ถือได้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้มีส่วนช่วยในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองและแพร่หลายดำรงคงมั่นมาจนถึงปัจจุบัน

หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ต้องมีจิตสำนึกที่จะรับผิดชอบชีวิต ในการบริหารและจัดการหน่วยงานของตน ต้องยึดหลักเหตุผลและความยุติธรรม ให้ความเสมอภาค และสิทธิเท่าเทียมกันหมดกับทุกคนในองค์กร ต้องไม่ใช้ระบบเส้นสาย ใช้ระบบคุณธรรมเข้ามาแทนที่ระบบอุปถัมภ์ พิจารณาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก ในการรับสมัครบุคคลเข้ารับราชการ เลื่อนขั้นเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่ง ไม่พิจารณาว่าเป็นคนของใคร เป็นญาติพี่น้องหรือเป็นเพื่อนสนิทมิตรสหาย พิจารณาที่ผลงาน โดยปฏิบัติตามที่ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ได้ทรงวางรากฐานระบบราชการพลเรือนไว้เป็นหลักที่สำคัญคือ ๑) ให้ข้าราชการพลเรือนทั้งหมดอยู่ภายใต้ระเบียบเดียวกัน ๒) ให้เลือกสรรผู้มีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการโดยเสมอภาคและยุติธรรม

ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งระบบการปกครองของประเทศเป็นแบบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข ฝ่ายนิติบัญญัติโดยผ่านรัฐสภาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์ในส่วนราชการไทย ที่สำคัญคือ ๑) การรับบุคลากรเพื่อบรรจุเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคคล ความเสมอภาค ความเป็นธรรม และประโยชน์ทางราชการ ๒) ให้ส่วนราชการมีหน้าที่ดำเนินการให้มีการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ และเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ข้าราชการพลเรือน เพื่อให้ข้าราชการพลเรือนมีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม คุณภาพชีวิต มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

ผู้บังคับบัญชาจะต้องนำพุทธธรรมมาบูรณาการในการบริหารบุคคล และบริหารงานแบบธรรมาธิปไตย ไม่มีอคติ ๔ มีสารานิยธรรม ๖ และสัปปริสธรรม ๗ ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ก็จะสามารรถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์ในส่วนราชการไทยได้

Dissertation Title : The Process of Solving the Problems from the Patronage Systems
Arising in the Thai Government Offices with the Buddhist Integration

Researcher : Colonel Narong Khrongthaw

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst.Prof.Dr. Phra Suthithammanuwat, Pali IX, M.A. Ph.D.

: Dr.verachart Nimanong, Pali VI, B.A., B.ed., M.Phil., M.A.,
Ph.D.

: Asst.Prof.Dr. Prayoon Suyajai, Pali iii, B.A.,(Psy.)
B.J.,(Journalism), Dip. Social Research, M.Ed, M.A.(Psy.),
M.A.(Pol.), M.A.(Eco.), Ph.D.(Psy.)

Date of Graduation : 8 October 2013

Abstract

This research work is consisted of 3 objectives, namely :- (1) to study the patronage system and the problems of the patronage system arising in the Thai Government Offices, (2) to study the process of solving the problems of the patronage system arising in the Government Offices, (3) to study the process of solving the problems of the patronage system arising in the Thai Government Offices with the Buddhist integration. From this research, the exemplary group of 34 persons have been studied. The instruments used in collecting the data were divided into 3 steps, namely:- the record form, the observation form and the deep interview form by using the analytical method of the average and the descriptive Analysis.

From the research for the patronage system and the process of solving the problems from the patronage system in the Thai Government Offices it is found that the Thai Official system which is consisted of some problems and is without the capability. This point rises from the state of friendship, and the help to their relatives. All the problems arising from the patronage system can be solved by bringing the qualitative system to be used instead. In the good administration and management, the administrators have to be of good mental consciousness and without the 4 prejudices. This is because the system of patronage is the relationship between two groups of the people exchanging their interests to each other, although their social stata are different. The people who have the higher economic states will use their influence and properties to

protect the interests of people who have lower economic states. The division of the government which uses the system of patronage more than the system of virtue will be gradually declined, because the learned and capable people are not of high executive's relations or companions. Having not a good chance for the progress in a job, they resign to have other better work. So this system causes the government's division to have a great problem which is an obstacle in reducing a great efficiency in working in the government division, because the system of patronage does not consider the knowledge, the ability, the result of work or the seniority as important. This causes the personnels in the division of the government not to see the importance of the work as efficient.

From the research about the integrative patronage system in Buddhism, it is found that the Buddhist society is that of support of four Buddhist assemblies such as monks, Buddhist-nuns, laymen and laywomen. This means that the laymen and the laywomen will give the support to the monks and the Buddhist-nuns in the type of four requisites like clothing, food, dwelling place and medicine. The monks and the Buddhist-nuns will give them some good advices about the principles of leading their lives of righteousness such as the four noble sentiments and the four objects of sympathy. The fact that the monks get from the laymen and the laywomen the donation of requisites and the worship of requisites is dependent on those people who have the contribution to the patronage of Buddhism which causes it to be firmly prosperous and widespread until now.

The hoard of the office or the commander of every stage must have the conscious mind to be responsible for the badness and the goodness in administrating and managing his or her office, hold the principles of the reasons and the justice and give the equality and the rights to all in the organization, not use the system of the relationship but use the system of morality in stead of the system of the support. Moreover, the commander must consider about the persons who are of ability and the qualities as a rule in receiving officers to come to work in the office and to rise up their positions and salaries without the consideration as whose persons they are and whose relatives, and whose close friends they are.

The commander considers the result of work done by then, by following King Rama VII who established the foundation of civil servants' system as important principles which are 1) All the civil servants must be under the same regulations. 2) The government must equally and justly consider as officials the people of good knowledge and capability which are responsible to the system of

virtues with regard to the principles of good knowledge and ability in the personnel management.

Later on, in the reign of King Rama IX, His Majesty, King Bhumibol Adulyadej, the country has been ruled by democratic system, the Acts of Civil Servant of 2008 C.E. (2551 B.E.) was promulgated for solving the problems occurring from the system of patronage in Thai government, the two important ones of which are :- 1) The organization of the order of civil servant's positions should be of the regard of system of virtues, too. To consider as officials people, and to appoint the people to be in position have to regard to their abilities and the government's equilibrium, justice and interests. 2) The enriching of their efficiency and motivation in performing the government's duties, so that they may be the good ones and have virtues, a quality of life and will-power in performing the government's duties which bring about a great success to the government.

The commander of the office must bring the Buddhama to be the integration in administrating the people and the work in the type of Dhammadhipateyya without the 4 prejudices (*agati*), the 4 states of conciliation (*saraniyadhamma*), the 7 qualities of good man (*sapparisadhamma*), namely, knowing the reason, the output, the self, the measurement, the time, the community and the personality. It seems that one can solve the problems arising in Thai Royal Offices.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับเมตตาอนุเคราะห์เกื้อกูลจาก พระสุธีธรรมาวุธ ฬศ.ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.วิชาดิ นิมอนงค์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และ ฬศ.ดร.ประยูร สุขะใจ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ได้กรุณาให้คำแนะนำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย พร้อมทั้งตรวจแก้ไข ขอรอบขอบพระคุณและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระเมธาวิเชียร ฬศ.ดร. ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณ รศ.พิเศษ ดร. อติสร เพียงเกษ กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความเมตตา แนะนำข้อมูลเพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์และความชัดเจนมากยิ่งขึ้นตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์นี้ ขอกราบขอบพระคุณ พระครูใบฎีกาสนั่น ทนฺตโก ที่กรุณาตรวจรูปแบบ และขอขอบคุณ ดร.ศศิวรรณ กำลังสินเสริม พร้อมเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกและประสานงานต่าง ๆ ให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ รศ.ดร.ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร, ดร.จรรยา อินทร์อ่อง ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ช่วย ค้นคว้าข้อมูลและแปลเอกสารภาษาอังกฤษ พร้อมนี้ขอขอบคุณนางชวนชม ครงแถว ที่คอยให้ กำลังใจและช่วยเหลือสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ตลอดระยะเวลาการศึกษาหลังเกษียณอายุ ราชการ เห็นว่าสนับสนุนให้เรียน ได้ความรู้ดีกว่ากินนอนอยู่กับบ้าน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยผู้วิจัยมีความดีใจและภาคภูมิใจในความสำเร็จขั้นสูงสุดตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร ดุษฎีบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้เคยศึกษาและจบการศึกษา ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาอีกครั้ง สุดท้าย ความ ถูกต้องดีงามและประโยชน์อันใดจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศส่วนกุศลให้แก่ คุณพ่อเสริม คุณแม่โหมด ครงแถว พร้อมทั้งบรรพบุรุษ ตระกูลครงแถว ตระกูลมีแวน ตระกูลเกิดสมศรี และผู้มีอุปการคุณ พึงมีส่วนแห่งกุศลนี้ด้วยกันทุกท่านเทอญ

พันเอก ณรงค์ ครงแถว

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
- สารบัญตาราง	ญ
- สารบัญแผนภูมิและแผนผัง	ฎ
- สารบัญภาพ	ฏ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๖
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๖
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ	๑๔
บทที่ ๒ ระบบอุปถัมภ์และปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้น ในส่วนราชการไทย	๑๕
๒.๑ ความหมายของคำว่าระบบอุปถัมภ์	๑๕
๒.๒ ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย	๑๘
๒.๓ ลักษณะของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย	๒๒
๒.๔ ลักษณะเฉพาะของผู้อุปถัมภ์	๒๔
๒.๕ ลักษณะและรูปแบบของระบบอุปถัมภ์	๒๘
๒.๖ ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของระบบอุปถัมภ์	๓๐

๒.๓ ผลดีผลเสียของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย	๓๑
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์	๓๓
๒.๕ โครงสร้างและระบบราชการไทย	๓๖
๒.๑๐ ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๕๖
๒.๑๑ สรุป	๗๕
บทที่ ๓ กระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๘๐
๓.๑ กระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๘๐
๓.๒ การบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๘๒
๓.๓ หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาระบบอุปถัมภ์	๘๓
๓.๔ ความสำคัญและความจำเป็นของการให้ความอุปถัมภ์ ในพระพุทธศาสนา	๑๑๒
๓.๕ การแก้ปัญหาระบบอุปถัมภ์ตามหลักคำสอนด้วยพุทธบูรณาการ	๑๒๑
๓.๖ สรุป	๑๓๒
บทที่ ๔ กระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์ในส่วนราชการไทย ด้วยพุทธบูรณาการ	๑๓๔
๔.๑ ระบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย	๑๓๔
๔.๒ การพัฒนากระบวนการและรูปแบบการแก้ปัญหาระบบอุปถัมภ์	๑๔๓
๔.๓ กระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์ในส่วนราชการไทย ด้วยพุทธบูรณาการ	๑๕๓
๔.๔ การเสนอรูปแบบกระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้น ในส่วนราชการไทยด้วยพุทธบูรณาการ	๒๒๓
๔.๕ สรุป	๒๓๓
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๒๔๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๔๒
๕.๒ อภิปรายผล	๒๔๕
๕.๒.๑ ระบบอุปถัมภ์และปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๒๔๕

๕.๒.๒ กระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๒๕๑
๕.๒.๓ กระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์ ในส่วนราชการไทย ด้วยพุทธบูรณาการ	๒๕๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๕๕
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทางวิชาการ	๒๕๕
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๒๕๖
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๒๕๖
บรรณานุกรม	๒๕๗
ภาคผนวก	๒๖๔
ประวัติผู้วิจัย	๓๑๖

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘
ตารางที่ ๓.๑	เปรียบเทียบกระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๑๓๐
ตารางที่ ๔.๑	ข้อมูลส่วนบุคคล	๑๕๔
ตารางที่ ๔.๒	ประเด็นสัมภาษณ์ศึกษาระบบอุปถัมภ์และปัญหา จากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๑๕๕
ตารางที่ ๔.๓	ประเด็นสัมภาษณ์ศึกษากระบวนการแก้ปัญหา จากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย	๑๘๐
ตารางที่ ๔.๔	ประเด็นสัมภาษณ์กระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทยด้วยหลักพุทธบูรณาการ	๒๐๐
ตารางที่ ๔.๕	สรุปประเด็นสำคัญของการเสนอรูปแบบกระบวนการ แก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทย ด้วยพุทธบูรณาการ	๒๓๕

สารบัญแผนภูมิและแผนผัง

แผนภูมิที่ ๒.๑	แผนภูมิโครงสร้างของระบบราชการไทย	๔๒
แผนภูมิที่ ๒.๒	แผนภูมิสถาบันและองค์การในระบบบริหารราชการไทย	๕๓
แผนผังที่ ๒.๑	แผนผังกระทรวง	๕๔
แผนภูมิที่ ๔.๑	แผนภูมินวัตกรรมกระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ ที่เกิดขึ้นในส่วนราชการไทยด้วยพุทธบูรณาการ	๒๔๑

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๒.๑	แสดงลักษณะของครอบครัวแบบต่าง ๆ	๗๘
ภาพที่ ๔.๑	การพึ่งพาของผู้ได้อุปถัมภ์ต่อผู้อุปถัมภ์	๑๓๘
ภาพที่ ๔.๒	โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบกลุ่ม	๑๓๙
ภาพที่ ๔.๓	โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบปิรามิด	๑๔๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎก-อรรถกถา ภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรียงตามคัมภีร์ดังนี้

การใช้อักษรย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกภาษาบาลี จะแจ้งเล่ม / ข้อ / หน้า เช่น ที.ม. (บาลี) ๑๐/๒๐๖/๒๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวคฺคปาติ (ภาษาบาลี) เล่ม ๑๐ ข้อ ๒๐๖ หน้า ๒๖ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๐๖/๒๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่ม ๑๐ ข้อ ๒๐๖ หน้า ๒๖ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๕ ดังนี้

พระวินยปิฎก

วิ.มหา.	(บาลี)	=	วินยปิฎก	มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา.	(ไทย)	=	วินยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.จู.	(บาลี)	=	วินยปิฎก	จูฬคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.จู.	(ไทย)	=	วินยปิฎก	จูฬวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(บาลี)	=	วินยปิฎก	มหาวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณฺณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปรปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปรปณฺณาสก	(ภาษาไทย)

อง.เอกก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	เอกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.เอกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทุก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ทุกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ทุก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ติกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ติก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	จตุกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ปญจกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	สตตกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.สตตก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	สตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง.ทสก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
สํ.ส (บาลี)	=	สังยุตตนิกาย	สคาถวคฺค		(ภาษาบาลี)
สํ.ส (ไทย)	=	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค		(ภาษาไทย)
ขุ.ขุ. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ขุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐะ	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธมฺมปทปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตกปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.อิติ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตกะ	(ภาษาไทย)
ขุ.วิ. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	วิมานวตฺถุปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.วิ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	วิมานวตฺถุ	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาตกปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ชา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาตก	(ภาษาไทย)

การใช้ตัวย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา

อรรถกถาภาษาบาลี จะแจ้งเล่ม / หน้า ที่ไม่จัดเป็นลำดับเล่ม จะแจ้งหน้า เช่น ขุ.ธ.อ. (บาลี) ๑/๒๖ หมายถึง ขุททกนิกาย ธรรมปทอฏฺฐกถา เล่ม ๑ หน้า ๒๖, ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒๖ หมายถึง ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่ม ๑ หน้า ๒๖ ฉบับมหาวิทยาลัย ดังนี้

อรรถกถาวินยปิฎก

วิ.ม.อ. (บาลี)	=	วินยปิฎก	สมนุตปาสาทิกา	มหาจุคฺคอฏฺฐกถา (ภาษาบาลี)
วิ.ม.อ. (ไทย)	=	วินยปิฎก	สมันตปาสาทิกา	มหาบรรคอรรถกถา (ภาษาไทย)

อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎก

ขุ.ธ.อ. (บาลี)	=	ขุททกนิกาย	ธมฺมปทอฏฺฐกถา	(ภาษาบาลี)
ขุ.ธ.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ธรรมบทอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ที.ปา.อ. (บาลี)	=	ทีฆนิกาย	สุมฺงคฺควิลาสิณี	ปาฏิกวคฺคอฏฺฐกถา (ภาษาบาลี)
ที.ปา.อ. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย	สุมังคลวิลาสิณี	ปาฏิกวรรคอฏฺฐกถา (ภาษาไทย)